

Kjell Westö

TRITONUS

En skärgårdsberättelse

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Tidigare utgivning av Kjell Westö:
Tango Orange (dikter, 1986)
Epitaf över Mr. Nacht (dikter, 1988)
Utslag och andra noveller (1989)
Avig-Bön (dikter under pseudonymen Anders Hed, 1989)
Fallet Bruus. Tre berättelser (1992)
Drakarna över Helsingfors (1996)
Vådan av att vara Skrake (2000)
Lang (2002)
Lugna favoriter (2004)
Där vi en gång gått (2006)
Gå inte ensam ut i natten (2009)
Sprickor – Valda texter 1986–2011 (2011)
Hägring 38 (2013)
Den svavelgula himlen (2017)

www.albertbonniersforlag.se

ISBN 978-91-0-018218-2
COPYRIGHT © Kjell Westö, 2020
OMSLAG Sara R Acedo
TRYCK ScandBook, EU 2020

I wish I was a fisherman
Tumblin' on the seas
Far away from dry land
And its bitter memories
Casting out my sweet line
With abandonment and love
No ceiling bearin' down on me
Save the starry sky above

The Waterboys: Fisherman's Blues

Ich bin der Welt abhanden gekommen,
mit der ich sonst viele Zeit verdorben
Sie hat so lange nichts von mir vernommen
sie mag wohl glauben, ich sei gestorben

Friedrich Rückert (1788–1866), musik: Gustav Mahler

HÖSTBOKEN

OKTOBER

I

BRANDER KOM FRAM efter midnatt. Han hade stannat en enda gång, för att tanka bilen och köpa en baguette och ett äpple och en pappmugg kaffe. Han åt och drack medan han körde, kaffet smakade beskt. Det regnade och ljuskäglan från billyktorna skar genom ett mörker så kompakt att det kunnat sluka en planet.

Sex timmar, fyrahundra-femtio-två kilometer och tre landsvägsfärjor. Färjkarlarna hade sett bistra ut där de stod i regnställ och dirigerade de fåtaliga bilarna. På färjorna hade han suttit böjd över sin telefon och skickat e-post till sin agent och till konsertmästaren nere i Krakow. Till Bülow, agenten, hade han skrivit att konserterna i St Michel blivit en nitlott. Staden var för liten, orkestern var kompletterad med musiker från orkestern i Jyväskylä och lät bättre än han väntat, men det kom dåligt med folk fast han valt säkra kort som Mozart och Sibelius Trea. Brander ville inte styras av berömmelsen och hade i årtionden tagit några små men gedigna uppdrag varje år, vid sidan av dem som gav pengar och rubriker. Ibland slog det fel och det här, skrev han till Bülow, var en sådan gång. Till Krakow hade han skickat tankar och instruktioner om Sibelius Tvåa, konsertmästaren Tadeusz var en gammal vän. Brander hade skrivit på tyska, han var stolt över sina färdigheter i språket och det var Tadeusz också. På Ravaisfärjan, den tredje och sista, hade han också skrivit till intendenten och bett om ett piano till hotellsviten. Redan när han körde iland kände han sig illa till mods, och efter några kilometer förstod han att han var rädd för vad Bülow och intendenten skulle svara.

Ryggen värkte och magen kurrade när han steg ur bilen och började leta sig fram. Han lämnade hybrid-Lexusen vänd mot stranden med lyktorna på. Ändå tog han sig fram trevande, som i blindo. Stället var nyinköpt och främmande, i höstnatten kändes det som fiendemark. Brander hade anställt ordsbor för att renovera de mindre husen efter hans smak, men huvudbyggnaden hade han låtit riva och så hade han anlitat en arkitekt för att rita en ny. När han gick över gården skönjde han konturerna av den massiva huskroppen till vänster. Han fann vägen till stranden, och medan han letade sig ner mot gäststugan hörde han bensinmotorn starta där uppe. Effekten var spöklik, han rös och stod några sekunder med bultande hjärta. Sedan förstod han vad ljudet var och log åt sig själv, en kort grimas. Han blev fortfarande skrämdd av plötsliga ljud och rörelser, det kändes lite löjligt. Han försökte trösta sig med att han kört hundratals kilometer genom mörkret utan att se några bilder framför sig. Inte från Zaventem, inte av Krista, inte av Gustav. Bilderna brukade blixtra till framför honom när han körde, och han brukade höra ljud: detonationer, glasrutor som splittrades, människor som grät och ropade i panik. Och han hörde röster tala, de ljöd tätt intill hans öra. Gustavs röst, svullen i sin uppgivenhet, stillsamt fientlig. Vincents röst, lågmäld och motsträvig, ibland rentav tvär. Och Kristas monotona stämma, alltmer frånvänd och metallisk ju tydligare hon förstod att Brander hade rullat över på rygg och vänt magen uppåt, att han tiggde om nåd, som ett besegrat djur.

Det hade funnits tider då de inre ljuden överröstat allt annat, och Brander gladde sig åt den nyvunna tystnaden. Han hade kört fyrtiofem mil i ett avdomnat, nästan fridfullt tillstånd, och han tänkte att han kanske kommit ut på andra sidan nu, ut i ljuset.

Han bodde i den renoverade gäststugan medan han väntade på att den nya huvudbyggnaden, fyrahundra kvadratmeter i tre plan, skulle bli färdig. Gäststugan låg nära stranden och var stor den också, vardags-

rum med 40-tumsteve, sovrum, nybyggt badrum och ett rymligt kök. En bit bort, nära tomtgränsen, stod bastun uppe på sin klippställning. Den var inte dålig den heller: brasrum och pentry och extra duschrum. Branders barndomsvän, arkitekten Sanmark, hade också designat en bubbelpool som gjutits in i en sänka i berget utanför. Breda trätrappor med gedigna räcken ledde ner till stranden, och det fanns nya kistbryggor vid både gäststugan och bastun. Stället hade kostat Brander sjuhundratusen euro och efter nybygget och renoveringarna skulle det vara värt ännu mer, trots att fastighetspriserna sjunkit rejält. Han hade svårt att förstå att han fortfarande var så rik, och ännu svårare att förstå varför det inte gjorde honom gladare. Allt han ägde kändes som någon annans, och han var inte lycklig men inte heller rädd.

När han öppnade ytterdörren flög en fladdermus in i vardagsrummet. Först trodde han att det var en liten fågel. Men det var fel sorts tystnad och fel sorts vingfladder, han förstod att det måste vara en läderlapp. Någonstans hade han läst att de parade sig om hösten och sov sig genom vintern och så skedde befruktningen med fördröjd verkan på våren. Borde de inte ha dragit sig undan för övervintring redan? Men det hade varit en varm höst, antagligen fanns det fortfarande gott om insekter, fladdermössen kunde äta många hundra per natt.

Han visste att de bets och att betten spred svåra sjukdomar. Han tände alla lampor och fladdermusen flög rastlöst fram och tillbaka, strök tätt förbi hans ansikte. Den gjorde det gång på gång, undvek honom med hjälp av sin radar. Han visste att den skrek hela tiden, på en frekvens nästan ingen människa kunde höra hur musikalisk hon än var. Brander rös till och följde fladdermusen med blicken och såg hur den satte sig högt uppe på väggen. Han tog sopborsten och petade på djuret med skaftet. Läderlappen satt kvar, torr och gråbrun och orörlig, och han övervägde att trycka till den med borsten, döda den. Han tänkte på den blinda viljan att överleva, den som finns hos allt levande, och på betten och sjukdomarna, och vågade inte. Han petade

på musen en gång till och den flög upp och störtade igen fram och åter genom rummet, innan den lugnade sig och kröp in i en glipa mellan det nylagda mellantaket och väggen.

Han hörde hur den rörde sig därinne, det rasslade och raspade när den kröp omkring. Tänk om den stannade kvar där, sov i hans hus hela vintern? Han klev upp på en stol och slog med borstskäftet mot mellantaket för att tvinga ut den. Men fladdermusen lydde inte. Den fortsatte kravla och det raspande ljudet fortsatte att ge honom kalla kårar.

Brander gick på intuition nu. Det fanns två ytterdörrar i vardagsrummet, på varsin långvägg, och han öppnade dem så att det blev korsdrag. Han hämtade resväskan, datorn och klarinetterna från bilen, lade alltihop i hörnsoffan, borstade tänderna, bäddade i sovrummet och lade sig till sängs. Det var stickmörkt där ute, det prasslade i träden och den kalla vindilen i vardagsrummet tog sig genom dörrspringan och fram till hans säng. Han var klarvaken, timmarna vid ratten hade pumpat ut adrenalin i blodet. Han spände hörseln och försökte uppfatta vad fladdermusen gjorde. Först var det tyst, men efter några sekunder urskiljde han det knappt hörbara fladdret från vingarna när djuret flög omkring. Det slog honom att hans strategi kunde ge oönskat resultat. Det kunde flyga in fler, och de kunde flyga in i sovrummet om de så ville.

Telefonen gav ifrån sig en dämpad men glad vissling. Brander gick ut i vardagsrummet, tände en lampa och tittade sedan på bildrutan. 01:27. Fladdermusen satt med huvudet neråt på en kantbräda ovanför ett av fönstren. Han läste meddelandet:

Om jag sku komma till dej å sova i natt?

Krista hade inte ringt eller skrivit till honom på flera veckor. De hade inte träffats på flera månader. Ändå hade han skrivit till henne samma förmiddag, som om han fortfarande hoppades på något:

Sista Mozart i S:t Michel igår. Ska inte till Helsingfors utan kör ut till Casa T. Hur känns Ravel?

Casa Tritonus, han kallade stället så. Den dystra klangen roade honom: så lät livet ibland. Krista hade svarat på hans meddelande mitt i natten, på det vårdslösa språk hon använde när hon ville locka. Hon talade fem språk flytande, hade under en period varit besatt av att läsa om systrarna Boulanger, och när hon gav konserter skrev hon verkpresentationerna själv. Slarvspråket använde hon för att hon visste att det fick Brander att tänka på sex. Han svarade:

Skrev ju att åker direkt ut. Kom nyss fram. Du får gå till någon annan om du behöver sällskap.

Han såg bitterheten i orden men brydde sig inte. Han tryckte iväg meddelandet och bytte sedan till ljudlöst. Såg hur Kristas långa och smala fingrar rörde sig över greppbrädan, ibland blixtnabbt, ibland långsamt och eftersinnande, alltid smidigt. Hennes vibrato var ett smärre mirakel, varmt och vid behov så starkt att den ovana lyssnaren rös till medan Krista verkade helt oberörd, kraften i vänsterhandens små fingerrörelser var fördold. Hur kunde hon tolka musiken så vidunderligt fast hon var sådan som hon var? Men han visste att det fanns en logik i det. De bästa dirigenterna var kyliga människor de också. Avlägsna, självupptagna och inspunna i en kokong av uppfattningsförmåga och intelligens. Många av den gamla tidens stora – Toscanini, von Karajan, Reiner – hade varit beredda att håna och förnedra för att pressa det bästa ur sina musiker. *Sina* musiker? Var det legitimt att säga så? Men Brander visste att han var lika kall som de andra: den som gav sina egna känslor utrymme kunde inte avläsa de fina avtrycken av det som rört sig i kompositörens själ. Och den missriktade empatin var farlig, förståelsen för människans bräcklighet blev en hämsko för konsten. Han fick inte tänka på musikerna som individer med ryggont, mensvärk, dystra pensionsbesked och sjuka barn där hemma. I intervjuer brukade han säga att orkestern var hans instrument och att ett plus ett måste bli tre: hundra musiker måste samspelt låta som hundrafemtio när han ledde in orkestern i

ett crescendo. Men samtidigt måste varje solo träda fram med stillhet och rymd omkring sig, lika precist och utmejslat som den finaste skulptur. Den goda tolkningen krävde hårt arbete, begåvning var bara ett yngel i musikens väldiga hav. De bästa musikerna förstod det och accepterade att dirigenten krävde mycket: det var samma musiker som kom till repetitionerna välförberedda och återvände först av alla efter varje paus.

Brander hade många skäl att göra sig kall. Det hade funnits beundrare och utnyttjare vart han än kom, så hade det varit ända sedan genombrottet i Göteborg. Det var svårt att avläsa människor, svårt att förhålla sig till dem, och Brander hade rest en mur omkring sig redan för årtionden sedan. För att inte gå under, hade han sagt till sig själv.

Uteluften kylde ner stugan och han kröp tillbaka ner i sängen och drog upp täcket till hakan. Telefonen fick följa med, men han lade den inte på nattduksbordet utan på arbetsbordet borta i hörnet. Fladdermusen återupptog sin flykt bakom dörren men Branders matthet var större än rädslan för djuret. Han registrerade att telefonen lyste till, men lät sömnen komma.

När han vaknade vid åtta var fladdermusen borta och det var iskallt i huset. Han steg upp och stängde dörrarna, himlen var molnfri och stjärnorna på väg att blekna bort. Han var förvånad över att han kände sig så utsövd. Fladdermusen som kröp mellan taken, duggregnet som prasslade i träden, Kristas meddelande: hela natten en ond dröm. Men telefonen visade två missade samtal och båda var från henne. 02:18 och 03:24. Han kunde mönstret. Hon hade framfört Ravels andra violinsonat under kvällens kammarkonsert, det var ett krävande stycke. De stora uppgifterna fick Krista att växa som konstnär men gjorde henne till en ännu svårare människa. Hon hade gått ut med sin ackompanjator och druckit, antagligen mycket. Vid textmeddelandet och det första samtalet hade hon varit på en krog eller nattklubb, det andra samtalet hade kommit från lägenheten högst uppe i huset på Busholmen, längst

ute vid havet. Krista tålde mycket alkohol fast hon var tunn. Och hon blev aldrig sentimental när hon drack, bara danssugen och kåt. Hon hade ringt honom: det betydde att hon inte träffade någon annan nu, eller åtminstone inte haft sängsällskap i natt. Han tänkte på hennes händer igen, såg hur de vackra fingrarna löpte över greppbrädan, mindes hur samma fingrar vägrat svara på hans beröring när han tagit hennes hand ute på stan. Hela det sista året. Han skämdes när han mindes sin svaghet, och skammen fick kraften att rinna ur hans kropp: den behagliga utsövdheten var borta, och benen kändes darriga och mjuka.

Han klädde motvilligt på sig och bryggde kaffe och åt några dadlar. Under tiden blinkade telefonen till två gånger. Han trodde det var Krista, men när han kollade var det Bülow och intendenten i Krakow. Hans farhågor hade inte varit ogrundade. Intendenten skrev att båda sviterna var upptagna den veckan, och i standardrummen, som i och för sig var bekväma de också, rymdes tyvärr inget piano. Och Bülow skrev att torkan säkert var övergående, men just nu var tiderna sådana att han rådde Brander att ta alla engagemang som bjöds. Det tonfallet hade Bülow inte haft när han lockade över honom från Harrison-Parrott för sexton år sedan. Brander spottade ut dadeln i diskhon och bestämde sig för att gå ner till stranden innan han åt frukost.

Solen var på väg upp, kylan bet i kinderna, marken var täckt av ett tunt lager frost. Brander såg grannen – han hade hört namnet flera gånger, men kom inte ihåg det – stå på bryggan och hälla vatten på en nerisad tross, det heta vattnet ångade och det forsande ljudet lät påträngande i den stilla morgonen. Grannen var klädd i jeans och rutig flanellskjorta och crocs, han verkade inte besväras av kylan. Han var i Branders ålder, ensamstående, jobbade med något kommunalt, byggarlarna hade sagt vad det var, men också det hade Brander glömt. Grannen fick syn på honom och höjde handen till hälsning, dröjande och blygt. Brander återgäldade hälsningen och sökte efter något vänligt

att hojta, det var bara femtio meter mellan dem. Men han kom inte på något. Han lyfte handen en gång till och nickade så vänligt han kunde och la till ett bekräftande grin. Han hade inte varit över till grannen och presenterat sig. Det hade varit meningen men inte blivit av. Och inte hade grannen kommit över till honom heller. På sensommaren, första gången Brander sov i den renoverade gäststugan, hade grannen haft gäster. Enformig popmusik hade dunkat nere vid stranden, timme efter timme, ända tills Brander tog A-klarinetten och noter och gick upp till det halvfärdiga och ekande Casa Tritonus och satte sig på en aluminiumstege och spelade sig igenom delar av Stadlerkvintetten i en protest som ingen hörde. Nu var höstmorgonen stilla och tyst och grannen nickade tillbaka utan att le, och klev sedan ner i sin motorbåt och började lirka med den ångande trossen.

2

LINDELL HADE LAGT näten nära ett undervattensrev mitt på fjärden. Han rätade på ryggen där han stod på förtoften. Varje höst var kroppen lite stelare än hösten innan, balansen lite sämre, tilliten till musklerna mindre. Bara vid stiltje vågade han stå rak i ryggen och bredbent, så som han alltid stått förr. Han undrade när åldern skulle märkas i musiken. Och hur skulle det börja, med att fingrarna stelnade eller med att minnet blev sämre? Både Källman och Hakola sa att det var svårare att minnas nya melodier och slingor än förr. Annette brukade skratta åt dem och säga att tänk på henne, hon som måste minnas både texten och melodin. Men Annette var så mycket yngre, inte ens fyrtio.

Han lösgjorde flötet och började hala upp, såg framför sig hur Madeleine stod i fören och skötte näten medan han själv satt vid årorna eller motorn. Det var länge sedan, men det gjorde ont att tänka på det. Madeleine och han kunde gå ut vid nästan hur hårt väder som

helst. För att de var två. Han mindes hennes röda hår, trasslet som stack fram under sydvästen. Till och med i regnställ var hon vacker. Men hon avskydde att bära flytväst, ville alltid lämna den öppen, både dragkedja och spännen, hon hade en självsvaldig sida. Lindell hade ofta blivit irriterad, sagt: Om du inte använder den rätt så räddar den dig inte. Numera följde han väderprognoserna noggrant och fiskade bara när vindarna var så svaga att han kunde vittja näten ensam. Och han längtade så mycket efter att få banna Madeleine att det värkte.

Han kastade en blick inåt land och såg att grannen stod kvar på sin nya kistbrygga. Hade en kikare som han riktade ut mot fjärden. Ville väl se om Lindell fick något. Var ogenerat nyfiken, så där som folk kunde vara. På långt avstånd såg han pytteliten ut, som ett barn: den berömda Thomas Brander bara en förkrympt plump på den stora och ljusa bryggan.

Det var dyrt med stenkista, men inte klarade de alltid isarna de heller. Fast numera lade sig isen sällan, det var mest stormar och regn. Brander hade låtit bygga två kistbryggor på en gång, hade säkert råd med hur många som helst. Han hade varit i motvind en längre tid, råkat ut för bakslag och skvaller, men nu skrevs det om hans karriär igen, han tippades för poster i både Helsingfors och Stockholm. Det var inte ofta Brander visade sig här ute, men av Källman och Rousku hade Lindell hört om de dyra lösningarna; italiensk marmor, fiskbensparkett, dyraste klinkern i badrummen, designmöbler och bubbelpool. Det hade byggts nya avloppssystem för huvudbyggnaden och gäststugan, det skulle bli belysning längs alla vägar och stigar och det hade borrats en extra brunn fast det redan fanns två, båda med utmärkt vatten. Och det nya huset byggdes i betong med besvärliga våningslösningar, arkitekten var känd för att rita hus som inte liknade någon annans. Den färdiga byggnaden skulle bli högre än trevåningshusen i kyrkbyn, den gamla stenkyrkan var den enda byggnaden i Ravais som fick förbli högre än Branders palats. Och allt fick tydligen kosta hur mycket

som helst. Det syntes redan på fritidskläderna Brander hade på sig, ljusbruna kängor med högt skaft och tjock räfflad sula – antagligen Timberland – och så den långa mörka rocken som såg dyr ut den också, oljeimpregnerad förstås.

Två nät, några sikar, en stor gädda och till och med en liten öring, de var sällsynta numera. Lindell lyfte in det andra nätet och lät det ringla ner i plastlådan som stod på durken. Tänkte på syrierna som jobbat hos Brander under sommaren. De kom från förläggningen borta i Teckom, Jalasto hade anställt dem, och de hade bott i Branders bastu medan de renoverade den. Lindell hade inte pratat med dem under veckorna de jobbade här ute, han visste inte ens vad de hette. Om kvällarna hade de suttit på klipporna och metat och haft en radio bredvid sig. Främmande musik från främmande stationer. Pratet lät arabiskt och musiken orientalisk. Lindell hade fått en impuls att spela schlagermusik från Radio Vega eller Suomipop för att överrösta, men hade låtit bli. Ännu tidigare, på försommaren, var det två unga män från Sydamerika, den ena svart och den andra vit, Jalasto betalade alltid utlänningarna kontant och utan kvitto, så påstod Rousku. Colombia och Chile. Längre bort än Syrien, men salsan de lyssnat på hade låtit mer vanlig än det syriska. Utlänningarna som jobbat hos Brander hade känts som en kvarleva, en påminnelse om en tid med mindre rädsla, då det var lättare att söka sig till fjärran länder än nu. Och sydamerikanernas spanska hade låtit snabb som kulspruteeld när den ekade över vattnet och genom den glesa skogsdungen som skilde Lindells och Branders tomter åt. Lindell hade fått en idé och pratat med Rousku och Källman om att ta upp något latinamerikanskt på repertoaren, kanske någon av Jobims bossanovor? Eller någonting av Shakira eller Juanés, Annette kunde sjunga det mesta, men var det någon som mindes Juanés längre? Hakola och Källman kunde sjunga de också, men Källman blev slarvig på pianot när han fokuserade på sången och Hakola sjöng falskt varje gång han inte tyckte om låten. Rainbow skulle spela på Faster

Siiris i kyrkbyn på lördag och Lindell var nervös: hur skulle de lära sig de nya låtarna när Rousku och Källman gjorde så långa dagar hos Brander, och Hakola hade kvällsmottagning både onsdag och fredag?

Hjärtat hann upp Lindell och han tappade tankarna på spelningen. Där i morgonsolen ute på den kyliga fjärden tänkte han, utan att vilja det, på att Madeleine sjungit vissa av låtarna ännu bättre än Annette, och på att det fortfarande gjorde ont varje gång han såg Madeleine framför sig.

3

BRANDER SÅG ATT grannen avbröt fisket för att stirra tillbaka några ögonblick. Han skämdes och ångrade att han hämtat kikaren från brasrummet. Det var ett infall bara, Brander hade inte lagt nät sedan han var barn men mindes att han tyckt om det. Han hade varit roddare åt sin far och på tröskeln till tonåren hade han ibland fått lyfta näten. Spänningen när det ryckte där nere, ivern när han väntade på att fisken skulle tona fram ur djupet, självlysande i det klara vattnet men insnärjd i maskorna och nästan kvävd. De hade oftast fått gös och braxen. Men varför stod han här på bryggan och mindes, varför stod han och följde med hur en ravaisbo i flanellskjorta och crocs tog upp sina nät, när han borde ta sig an Sibelius Tvåa för första gången på flera år? Pizzicatot i andra satsen, det tunga hotet som skulle förmedlas. Vikten av att oboisten höll måttet i gessdurmelin. Dra ner tempot i finalen, så som redan Kajanus gjorde, eller låta bli? Eller växla mellan långsamma och vilt framrusande tempi, som Vänskä? Partituret väntade i portföljen men Brander hade ingen lust att ta fram det. Han var rastlös och han visste varför. *Om jag sku komma till dej å sova i natt...? 02:18. 03:24.* Krista visste hur hon skulle få honom ur balans, hon hade vetat det hela tiden. Inte under den första förälskelsen, men

när tiden gått och hon började tråkas ut av rutinerna Brander sökte. Han hade sagt att han längtade efter ro, han hade haft hundrafyrtio resdagar om året sedan han var trettio, kappsäckslivet tärde. I början kunde Krista nicka åt det han sa och sträcka ut en hand och leka med hans nackhår medan han körde, Brander blev då glad och smekte hennes kind eller lade handen på hennes knä. Senare tittade Krista rakt fram utan att svara eller röra en min. Kristas unga exman Jare hade rakat huvud och hans skalle var polerad så att den sken som en hudfärgad lampa. En gång hade Krista sagt till Brander att det kändes konstigt med en äldre älskare som hade så mycket hår. Mot slutet hade hon anmärkt att han fick mer och mer grått, också på bröstkorgen och kring könet, och hon hade börjat spräcka deras överenskommelser för att hon visste att Brander klamrade sig fast vid dem. När de kommit överens om att fira helgen tillsammans hörde hon av sig på fredagsmorgonen, hon skulle resa till Stockholm för att gå på musikal med väninnan Taru. Beskeden kom alltid på WhatsApp, hon ringde inte. Då Brander ringde upp i vredesmod lät Krista oförstående. Hon hade inte förstått att han fixerat sig så vid deras planer, det hade ju mest varit löst prat. Varför var han så schemabunden? Fick han inte nog av krav och strikthet i yrket, varför kunde han inte leva i stunden när han var ledig, som hon? Spontanitet, sa Krista, jag vill dricka och dansa, jag vill ha roligt. Brander hade intalat sig att Krista inte förstod vad hon gjorde, att hennes undermedvetna agerade på egen hand, bortom hennes behärskade vardagsjag. Han hade sagt till sig själv, strängt, att han förfallit till härskarteknik och dubbla budskap han också. Men det hade inte varit en tvekamp mellan likar. Krista var så mycket skickligare, så mycket starkare än han, och hade varit det ända från början. Hon var katten och Brander hade blivit musen, och nu hade hon hört av sig mitt i natten, som för att retas, efter att ha gäckat honom i veckor. Under hela september hade hon vägrat berätta var hon bodde, Brander visste bara att lägenheten på Busholmen stod tom. Han visste

inte ens på vilken ort hon befann sig, en kväll hade hon svarat på hans förtvivalade fråga: *Jag är hos en vän. Han förstår mig.*

Brander var för misslynt för att ta sig an partituret. Kanske kunde han gå upp till Casa T och prata en stund med Källman och Rousku som jobbade där? Men det kändes som en felaktig signal: det var bråttom med arbetena, det fanns ingen tid för småprat. Skulle han i stället ta tillfället i akt och äntligen gå över och presentera sig och lära sig grannens namn? Men det kändes riskabelt det också. Vem som helst, till och med en främling, kunde avläsa att Brander kände sig svag, och själv visste han att det var för att han tänkt på Krista.

Det fanns grovtimmer i strandförrådet, små tallar och björkar kapade i drygt meterlånga stycken. Han låste upp förrådsdörren och släpade ut en lämplig mängd, stod sedan och tvekade mellan fogsvans och bågsåg. Han valde fogsvansen och tog också den stora yxan med skaft i svart och orange. Han hade en motorsåg, en kraftfull Stihl, men handsågen gav mer motion. När han stod på den soliga vedbacken och sågade och högg, så att svetten rann nerför ryggen trots kylan, kastade sig minnena över honom igen. Nu var det bilderna han försökt radera i många år. Morgon. Lite före åtta. Han stiger ur bilen och ska gå in på flygplatsen. Han har övervägt att ta tåget, för att få vara ute bland folk en stund, det är våren då Krista och han har varit tillsammans ett år. Han har haft stora engagemang under vintern, uppdragen är krävande och kanske för många, bland dem en vecka på Concertgebouw och två konserter i Bryssel. Han har telefongrälat med Krista från den lyxiga lägenheten vid Vondelparken och från sviten i hotellet nära Grand Place. Utdragna gräl utan mening och riktning, en spiral av bittra missförstånd och maktkamp: han ville ta tåget till Zaventem för att tränga undan det klaustrofobiska i att bo ensam i lyxsviterna med grälen med Krista som enda mänskliga kontakt. Men så blev det bil med chaufför ändå, som brukligt var, en lång svart bil med tonade rutor och tystlåten förare i diskret kostym, det var oftast en invandrare

och det var alltid en man. På Zaventem stannade bilarna en våning ovanför tågen, plan 0, och när Brander tackat chauffören greppade han sin resväska, drog ut handtaget och började dra väskan efter sig, med påsen med fracken och reservkostymen hängande i ett finger över vänstra axeln. Han hann tänka att han behövde en kopp kaffe, det fanns en Starbucks bredvid British Airways bagdrop, dit skulle han gå, men just då kom detonationerna, först en och så genast en till, öronbedövande och våldsamma. De kom uppifrån, han hörde ljudet av glas som splittrades och av kroppar – ting eller människor – som föll tungt och landade med dunsar och brak, och så började skriken där uppe, och ropen och gråten, och han hörde ljudet av springande steg och ett skarpt rassel när skoklädda fötter tog sig genom krossat glas, och han tyckte sig också höra ett torrt knattrande ljud som upprepades gång på gång, och ursinniga militäriska rop på flera språk, och så kom röklukten, fet och stickande på samma gång, och en annan lukt, skarp och obehaglig men han visste inte vad den var. Där nere på nollplanet halvsprang människor redan mot utgångarna med sina resväskor krängande efter sig, somligas blickar panikslagna medan andras ögon var tomma och kalla, fast beslutna att överleva. Alla visste vad det var, gammal som ung, man eller kvinna, kostymklädd eller hipster, och Brander visste förstås han också, och precis som alla andra vände han på klacken och började springa. Han sprang mot närmaste utgång, somliga skrek och hulkade, Brander skrek inte, nu visste han hurdan han blev i en katastrofsituation, han hörde till de tysta, han bara sprang, som i en film för det var så märkligt tyst nu, de döendes och sårades skrik och jämmer hördes inte mer, det enda han uppfattade var ordergivningen och de arga ropen från vakterna och poliserna när de sprang över golven och i rulltrapporna mellan de olika våningsplanen. Och så var det ljuden från Branders och de andras resväskor, hur hjulen rasslade och dundrade när han drog väskan efter sig och hur han sprang så fort och ryckigt att väskan emellanåt studsade i luften, som en yster

hund, och efteråt skulle han inse att han bara hade tänkt på sig själv, tänkt att om han dog nu så skulle många få veta att dirigenten Thomas Brander dött springande, klädd i en skraddarsydd grafitgrå kostym och dragande en massiv resväska i mörk purpur. Där på uppfartsrampen, springande från flygfältet i panik precis som hundratals andra, och långt innan han fått veta att de varit tre men att en vänt om och aldrig sprängt sig själv i luften, och långt innan han fått veta att det också varit ett attentat i ett metrotåg, hade Brander hoppats att ingen av terroristerna längre var vid liv eller att de åtminstone inte sprang omkring och sköt folk med Kalasjnikovs eller Glockpistoler, och om de var vid liv och ville döda fler så hoppades han att de inte skulle uppenbara sig på just den här rampen, och om de ändå gjorde det så skulle de inte skjuta ner just honom utan de skulle skjuta andra i stället, och det flög genom hans huvud att han läst om människor som offrade sig för andra, om äldre män som dog när de skyddade sina fruar med sin egen kropp eller om bröder som dog när de kastade sig mot terroristen som siktade mot deras syster, men Brander var ensam och självupptagen och hade rusat ut från Zaventem hals över huvud, skräckslagen och med flaxande kavajskört, det var en välskuren och mycket dyr kavaj, och dyrt var också innehållet i frackpåsen som han tappade medan han sprang och som han inte hann plocka upp, han vågade inte stanna och fracken och reservkostymen blev priset han betalade när han flydde från att det verkligen hänt honom, just honom, han hade hamnat på en av platserna med suddiga eldklot och rök och blodfläckar på flimrande filmer som lades ut omedelbart, via samma mobiltelefon som spelat in dem, han hade hamnat där på riktigt, hamnat där man kände lukten av stickande rök och hörde dödsskrik och i fasa undrade vad som skulle finnas bakom nästa hörn, kanske en kula slipad och räfflad för maximal förstörelseverkan, och med ett *plopp*, ett överraskande stillsamt plopp skulle den slå in i Thomas Branders kött, lika mjukt och försvarslost som alla andras fast han var känd för

sina starka tolkningar av Sibelius och Mahler och Ligeti. Och det var där, i det grå ögonblick då han sprungit tillräckligt långt från flygplatsen och den ödelagda avgångshallen, tillräckligt långt för att känna sig säker på att de inte skulle nå honom och på att han inte skulle dö, åtminstone inte den här gången, det var redan där och då, långt före pandemin, som han bestämde sig för att dra ner på tempot, för att tacka nej till uppdraget som förste gästdirigent i Amsterdam, och för att säga till Bülow att han inte tänkte söka posten i Glasgow efter Gentz: han skulle trappa ner, han skulle nöja sig med en begränsad mängd gästspel per år och han skulle göra sig tillgänglig för fasta uppdrag hemma i Finland och i Sverige. I årtionden hade han valt mer än han vrakat: karriären och uppdragen hade gått före allt annat, och han anade att branschen skulle viska att han inte hade modet och visionerna längre, att han gav upp nu, gav över till Kallasmaa och de andra unga. Och så hade det gått. Krista reagerade med kyla och oförståelse, och till och med Bülow, en sansad, närpå flegmatisk man, hade blivit upprörd och sagt att Brander var på väg att begå ett stort misstag. Bülow hade bönfallit honom att göra sig tillgänglig för jobbet hos skottarna och att begära mer betänketid av Amsterdam. Brander hade struntat i agentens råd, karriären kändes oviktig då. Han hade gjort en konsert i Birmingham och dirigerat stadsorkesterns sista vårkonsert i Helsingfors. Därpå hade han hyrt en lyxvilla på en ö i Saimen och sagt till Bülow att tacka nej till alla anbud, och stängt arbetstelefonen för sommaren. Hade han ångrat sig under åren som följde? Egentligen inte. För hur skulle han ha kunnat förutse att det inte räckte med Zaventem, att hans otur bara hade börjat? När det kom fram att han befunnit sig på flygplatsen under terrorattacken jagade de finska medierna honom i flera veckor. Brander lyckades ducka, men under de följande åren var det som om allt läckte ut, utan att han visste hur. Det skrevs och skvallrades om förhållandet med Krista och om en grov fortkörning i Esbo, och det skrevs om Gustavs tragiska död fast det

var så många år sedan. Och när det äntligen blev tyst kom #metoo och Vuokkos och hennes kollegers utspel om förhållandena på Akademin. Det drabbade de flesta män som undervisat där, också Brander. Han hade aldrig talat offentligt om sina äktenskap och förhållanden, inte om Ami eller Elena och naturligtvis inte om Vuokko, och han hade skyddat Vincent så gott han kunde medan sonen växte upp. Han hata- de perioderna då journalisterna var på honom som iglar, men det enda han ångrade i sitt liv var förhållandet med Krista. Saker förvrängdes och såg dubiösa ut i media: han hade ofta haft gott uppsåt, sa han till sig själv, men så hade det blivit jäkt och slitningar, och ibland hade också oturen varit framme. Livet var oberäkneligt, det hade sina sätt att varna den som trodde sig ha abonnemang på framgången och lyck- an. Han ville fortfarande trappa ner och leva mer i skymundan, han hade köpt fastigheten och låtit bygga Casa Tritonus just därför, men en annan del av honom ville tillbaka. Ville visa att han inte var slut, att nu då världen öppnades upp igen så dög han fortfarande. Det var därför han stod på en vedbacke i Ravais en tyst och frusen dag i mitten av oktober och högg ved med målmedveten frenesi och formulerade ett meddelande till Bülow om posten som var ledig i Stockholm: för att han hade krafter kvar, för att han ville ta upp kampen med Kallas- maa och de andra unga.

4

LINDELL TÄNKTE ATT det fanns somrar som aldrig ville ta slut och somrar som aldrig kom. Den här hade hört till de förra. Den var mild redan i maj, sval och måttfull under högsommaren och så förblev den varm och småleende hela september. Först de senaste veckorna hade nattkylan och snålvindarna kommit. Madeleines sista sommar hade varit snålvind hela vägen. Ändå hade den börjat så som somrarna alltid

börjar här uppe, med att bleka men förhoppningsfulla nordbor bär ut trädgårdsmöbler ur skjulen och köper säckar med berikad mylla. Och köper nya solsängar, två stycken, med färgglada underlag till. Fäller några bistra granar för att få mer sol på den öppna platsen framför huset. Stryker träbåten med fernissa och tätar sprickorna i roddbåtens glasfiber, köper femtio meter kevlarrep och gör nya trossar, slår optimistiskt vassen med lie ännu en gång, målar dassväggarna ljusblå för att hålla flugorna borta. Köper en ny duk till Stora bordet, det som används bara till midsommar och kräftsdivan, en färggrann duk med medelhavsmotiv, citroner och solrosor och olivträd mot en djupblå bakgrund. Men så kommer sommaren inte. Ingen sol och knappt någon värme heller. Bara en diagnos, kort och skoningslös. Och mörk himmel och nordliga vindar, envetna och snöda, och en känsla av att allt är över redan innan det börjat. Just sådan var Madeleines sista sommar, kall och grå som ett läxförhör, en bestraffning. Och redan i september var hon borta.

Lindell tvingade bort minnena, tänkte i stället på kvällens övning. Genrepet inför spelningen på Siiris, Rainbows första sedan fiaskot på Remmaren i juli. Fiasko var ett starkt ord, men Lindell skrädde aldrig orden. Det var sådan han var, frispråkig, och det skämdes han inte för. De hade varit ringrostiga efter den långa pausen, spelningen hade varit nervös och slarvig, ett misslyckande från det första numret till det sista. När de avslutat med att snubbla sig genom "Happy" och sedan tagit sig över dansgolvet och ut i köket, var det knappt så att publiken på Remmaren orkade klappa så att de hann in på scen igen. De hade gjort bort sig inför stadsborna, inför söndagsseglarna från Olofshamn och Helsingfors, och det sved. Nu gav Lindell genrepet inför Siiris vitsordet 7+. De hade spelat igenom alltihop, alla tjugosju låtarna, tre gånger fyrtio minuter. Det var för mycket förstås, en vardagskväll i oktober då alla kom körande från sina jobb. Källman hade varit döds-trött efter att först ha kaklat badrum hos Brander till mörkrets inbrott

och sedan åkt hem till Teckom och varmt mat till tvillingarna. Han hade kört tillbaka till Pungviken i ilfart men varit okoncentrerad och gjort fel på fel: han hade inlett ”Brown-Eyed Girl” i C-dur i stället för G, och han hade tappat synkoperingen i ”Hard to Handle”. Men må den som är felfri kasta första stenen – Lindell hade själv tappat bort sig i ”Faith”, och Hakola hade sjungit falskt i Abbalåtarna som vanligt. En gång hade Lindell snäst att Hakola gjorde det med flit, och frågat varför. Hakola hade svarat att Abbas sånger var sötade med sackarin och att Rainbow borde sluta spela dem. I kväll hade Hakola slarvat också när han sjöng ”Help Me Make It Through The Night” med Annette, och han hade missat ingången till ”Doctor My Eyes”, så läkare han var. Det var en av kvällarna då Hakola var gråblek i ansiktet av trötthet, han hade för mycket arbete igen. Men Annette hade sjungit bra hela vägen. Och de hade tagit sig igenom ”Happy” och ”Rolling In The Deep” utan misstag – det hade aldrig hänt förut – och Lindell hade lagt gitarriffet i ”Need You Tonight” så tätt intill Rouskus trummor att de under några sekunder låtit nästan som INXS.

Efter övningen hade de andra satt sig i sina bilar och kört iväg genom skogen med lyktor som skar som skalpeller genom det svarta. Snart ringde det på Lindells dörr. När han gick för att öppna tänkte han att det var någon ur bandet som glömt sin telefon eller något annat viktigt i garaget. Men det var Thomas Brander, med en ficklampa i handen. Presenterade sig som grannen där uppifrån, med namn och yrke, tyckte att det var dags att hälsa och sträckte fram handen, Lindell tvekade lite men tog den sedan, handslaget var stadigt precis som Lindells eget, förlåt att det dröjt så länge sa Brander, ville hela sommaren ta kontakt och föreslå ett glas där hos mig, så att vi lär känna varandra, när jag nu bygger nytt och för oljud dessutom, men då jag reser så mycket, sommaren var full av gästspel, för att inte tala om nu på hösten, och det har ju blivit så besvärligt att flyga. Lindell hade lyssnat på Branders snabba svada och sedan sagt att det var okej, det gjorde inget, för om

det fanns någonting som Ravais hade men den stora världen saknade, så var det tid. Här skedde saker långsamt och det gällde också mellan goda grannar, det fanns ingen orsak att jäkta. Lindell hade märkt att Brander talade andtrutet, och i staccato dessutom, som om han var nervös eller rentav ljög; han verkade nästan skygg. Och kort var han också, där han stod i dörren och sedan framför den öppna spisen i vardagsrummet medan Lindell tog fram whisky och likör och lämpliga glas. När teven visade en konsert eller när Brander syntes på en stillbild i nyheterna, i samband med någon utnämning eller utmärkelse, såg han mycket större ut.

Jag tyckte jag hörde musik härifrån, sa Brander. Inte från nån apparat, det var några som spelade själva.

Vi har ett band, sa Lindell. Jag hoppas vi inte störde. Vi övar i mitt garage på torsdagarna. Det är den enda kvällen som passar alla.

Brander sa inget, så Lindell tillade, lite generat (och dumt, insåg han så fort han uttalat orden):

Det är bara folk härifrån trakten.

Han förstod varifrån dumkänslan kom; stå här och prata om sitt amatörband med Thomas Brander av alla människor.

Men Lindell uppfattade ingen överlägsenhet när Brander svarade:

Ni störde mig inte alls, jag hörde egentligen bara trummorna och basen. Vad spelar ni?

Åh, sa Lindell. Inget märkligt. Bara covers.

Vilken genre? Dansband? undrade Brander.

Party jo. Men inte glitterkavajer och sånt. Mera rock då. Men vi spelar soul också. Och country och pop.

Brander nickade tankspritt och Lindell blev medveten om hur enfaldigt det lät att räkna upp så många genrer; som om man inte förmådde bestämma sig för vad man ville spela.

Vi är ett slags automat, la han till. En postmodern jukebox.

Brander verkade inte förstå anspelningen, han frågade bara kort:

Vad heter ni?

Rainbow, svarade Lindell och skämdes över namnet, han skämdes alltid när han nämnde det för stadsbor.

Som i Ritchie Blackmore's?

Lindell blev förvånad, han hade inte väntat sig att Brander skulle göra kopplingen.

Jo. Men det är ju inte så vi låter.

Brander log och sa:

Blackmore kunde sin Bach. Vissa av hans solon är som fugor.

Han spelar folk nu, sa Lindell. Med medeltida inslag. Tillsammans med sin fru.

Det visste jag inte.

Brander lät fortfarande inte arrogant. Snarare allvarlig, nästan ledsen. Att stå i sitt eget vardagsrum och tala med dirigenten var lättare än Lindell kunnat tro. Han återtog:

Vi har funnits i, vad blir det ... sjutton år. Men vi borde vara bättre än vi är. Folk flyttar härifrån, vi har bytt medlemmar ganska ofta. Det blir en dipp då. Innan man vänjer sig vid varandra.

Brander kommenterade inte och Lindell förstod att anmärkningen varit löjlig – Brander reste till främmande länder och ledde hundramannaorkestrar genom timplånga symfonier med bara någon enstaka övning. Efter talförheten vid dörren hade Brander blivit tystlåten, och Lindell tyckte att han stirrade på violinen som hängde på väggen ovanför vardagsrumssoffan.

Men Annette har en bra pipa, hon kan verkligen sjunga, sa Lindell när Branders tystnad började göra honom nervös.

Det gick en kall käre genom honom när han sa orden, så som det alltid gjorde när han berömde Annettes sång. Som om han svek minnet av Madeleine så fort han upphöjde någon annan.

Han tillade snabbt:

Annette Talvio. Hon är miljösekreterare på kommunen.